

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 2Cdo/310/2020                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 4115201851                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 29.09.2022                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Viera Petríková          |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2022:4115201851.1 |

## ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Petríkovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a Mgr. Renáty Gavalcovej, v spore žalobcov 1/ X. F., bývajúcej v D., 2/ K. D., bývajúcej v J., 3/ O. H., bývajúceho v K., 4/ S. H., bývajúceho v D., všetci zastúpení Mgr. Ľubomírom Škulom, advokátom, so sídlom v Nitre, Viničky 15, proti žalovaným 1/ C. Z., bývajúcej v D., 2/ K. N., bývajúcemu v Q. a 3/ S. Q., bývajúcemu vo C., zastúpenému JUDr. Martinom Kubovičom, LL.M., MSc., advokátom, so sídlom v Seredi, M. R. Štefánika 3080/14, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 14C/93/2015, o dovolaní žalovaného 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 6. mája 2020 sp. zn. 25Co/14/2020, takto

### rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobcovia majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 10. júna 2019 č. k. 14C/93/2015-177 určil, že nehnuteľnosti v katastrálnom území D., obec D., okres U., zapísané na liste vlastníctva č. XXX ako parcely registra „C“, parc. č. 120/9, druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria o výmere 461 m<sup>2</sup>, nehnuteľnosti v katastrálnom území D., obec D., okres U., zapísané na liste vlastníctva č. XXX ako parcely registra „C“, parc. č. 120/32, druh pozemku: záhrady o výmere 381 m<sup>2</sup>, patria v jednej polovici do dedičstva po zosnulej H. H., rod. C., narodennej XX. S. XXXX, zomrelej XX. O. XXXX a v jednej polovici do dedičstva po zosnulom C. H., narodenom XX. F. XXXX, zomrelom XX. A. XXXX. Žalobcom 1/ až 4/ náhradu trov konania voči žalovaným nepriznal.

1.2. V dôvodoch rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že žalobcovia sa domáhali voči žalovaným 1/, 2/ a pôvodne žalovanému 3/ S. Q., nar. XX. O. XXXX, bytom C., určenia, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXX pre k. ú. D., parcela č. 120/9 o výmere 461 m<sup>2</sup>, zastavané plochy a nádvoria, na LV č. XXX pre k. ú. D. parcela č. 120/32 o výmere 381 m<sup>2</sup>, záhrady, patria do dedičstva po nebohej H. H., rod. C., zomrelej dňa XX. O. XXXX a po nebohom C. H., zomrelom XX. A. XXXX, a to na každého v podiele 1/2 k celku. Žalobu odôvodnili tým, že C. a H. H. (poručníci) boli spoluvlastníkmi uvedených nehnuteľností. Vlastnícke právo k nim nadobudli spracovaním, fakticky ich ako vlastné držali a užívali

nepretržite od vstupu do držby po ich pridelení až do ich smrti. Žalobcovia sú dedičmi poručiteľov. Žalovaní sú ako vlastníci sporných nehnuteľností vedení v evidencii nehnuteľností. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení odôvodnili tým, že v prípade požadovaného určenia bude nehnuteľnosti možné prejednať ako novoobjavený majetok a definitívne odstrániť nesúlad medzi skutočným vlastníckym vzťahom a stavom vedeným v katastri nehnuteľností. V priebehu konania zomrel pôvodne žalovaný 3/ S. Q., nar. XX. O. XXXX. Súd uznesením z 12. decembra 2018 pokračoval v konaní s dedičom, ktorý nadobudol spornú nehnuteľnosť v dedičskom konaní, s S. Q., nar. X. R. XXXX, bytom C..

1.3. Z vykonaného dokazovania súd zistil, že žalovaná 1/ a žalovaný 3/ sú zapísaní ako podieloví spoluvlastníci nehnuteľnosti v k. ú. D., parcela registra „C“, parc. č. 120/9 zastavané plochy a nádvoria o výmere 461 m<sup>2</sup>, evidovanej na LV č. XXX. Žalovaný 2/ a žalovaný 3/ sú zapísaní ako podieloví spoluvlastníci nehnuteľnosti v k. ú. D., parcela registra „C“, parc. č. 120/32 záhrady o výmere 381 m<sup>2</sup>, evidovanej na LV č. XXX. Vlastníkom sporných parciel a ďalších nehnuteľností pôvodne zapísaných v PKN vo vložke 72 (ako aj v iných vložkách) bol právny predchodca žalovaných S. U. (výpis z pozemkovej knihy č. 72 na č. l. 40 a nasl. pripojeného spisu sp. zn. 19C/134/1992). Miestna roľnícka komisia v D. v spolupráci s bývalým MNV a JDR pozemky S. U. vymerala, vykolíkovala a prideliť obyvateľom (v priebehu rokov 1950 - 1960) bez akejkoľvek zmluvy. Občania za uvedenú pôdu neplatili a niektorí na pôde postavili rodinné domy bez stavebného povolenia. Neskôr im príslušný orgán (bývalé ONV v U.) stavbu zlegalizoval (skutkový stav zistený v konaní 19C/164/92, rozsudok z 11. októbra 1993, z 29. septembra 2004). Právni predchodcovia žalobcov H. H. a C. H. na takto pridelených pozemkoch postavili v roku 1953 dom, ktorý zdedila ich dcéra - žalobkyňa 1/. Následne dom darovala synovi K. F., nar. XX. K. XXXX, ktorý je súčasným výlučným vlastníkom domu so súp. číslom XXX, postaveným na parcele č. 120/9 (vo vlastníctve žalovaných 1/ a 3/), zapísaný na LV č. XXX a dom užíva. Parcely č. 120/9 a č. 120/32 vznikli na základe geometrického plánu č. 244-HM-91-0020 na oddelenie pozemkov vypracovaného Ing. Hatalom z roku 1991, odčlenením z parcely č. 59b vedenej v pozemkovoknižnej vložke č. 72. Dedičmi po H. H., rod. C., zomr. XX. O. XXXX je dcéra X. F. (žalobkyňa 1/) a vnuci K. D. (žalobkyňa 2/), O. H. (žalobca 3/) a S. H. (žalobca 4) (dedičské rozhodnutie D/1744/92-19 z 9. septembra 1993) a dedičom po C. H., zomr. XX. A. XXXX je X. F. ako závetná dedička (dedičské rozhodnutie Dnot 361/97).

1.4. Na daný skutkový stav súd aplikoval ustanovenia § 854 Občianskeho zákonníka, § 125 zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník (účinný do 31. marca 1964), § 126 stredného OZ, § 128 stredného OZ, § 158 stredného OZ, § 160 stredného OZ, § 137 písm. c/ CSP a uviedol, že na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žaloba je dôvodná. Žalobcovia žiadali určiť, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po ich právnych predchodcoch, t. j. žiadali určiť vlastnícke právo ich právnych predchodcov nadobudnuté titulom spracovania cudzej veci. Základným predpokladom úspešnosti určovacej žaloby je podľa § 137 písm. c/ CSP existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Podaná žaloba na určenie vlastníckeho práva je jediným možným postupom, ako dosiahnuť zmenu zápisu v katastri nehnuteľností, a preto majú žalobcovia naliehavý právny záujem na predmetnej určovacej žalobe. Ďalej súd prvej inštancie uviedol, že žalobcovia odvodzujú vlastnícke právo ich právnych predchodcov od spracovania cudzej veci (spracovanie spočíva v postavení rodinného domu na pozemkoch právneho predchodcu žalovaných). V konaní neboli medzi stranami sporné skutkové okolnosti spočívajúce v tom, že pozemky právneho predchodcu žalovaných, S. U. v obci D. boli roľníckou komisiou, JRD a MNV rozparcelované a pridelené občanom, medziinými aj právnym predchodcom žalobcov, bez uzatvorenia zmluvy a bez zaplatenia kúpnej ceny. Postavili na nich dom (podľa nepopretého tvrdenia v roku 1953) bez akéhokoľvek právneho titulu. Ak si právní predchodcovia žalovaných postavili na sporných pozemkoch dom do 31. marca 1964, je potrebné na vznik právnych vzťahov a nároky vzniknuté pred 1. aprílom 1964 posúdiť podľa predchádzajúcich predpisov, Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. (stredný Občiansky zákonník, resp. stredný OZ). Pretože na cudzom pozemku bola zriadená trvalá stavba bez zákonom vyžadovaného oprávnenia (t. j. bez práva stavby podľa § 159 a nasledujúcich - uzatvorenie zmluvy s vlastníkom pozemku v písomnej forme a okresného národného výboru), ide o neoprávnenú stavbu. Stredný OZ neobsahoval priamu úpravu vzťahov vyplývajúcich z tzv. neoprávnenej stavby. Preto ak bola za účinnosti tohto zákona na cudzom pozemku postavená trvalá stavba bez toho, aby pre stavebníka bolo zriadené právo stavby, nevzniká rozdielnosť vo vlastníctve stavby a pozemku. Právne pomery stavebníka a vlastníka pozemku je

potrebné usporiadať podľa § 125 a nasl. stredného OZ, ktorý rieši nadobudnutie vlastníckeho práva spracovaním cudzej veci (specificacio) (rozhodnutie bývalého Najvyššieho súdu č. 155/1953; rozhodnutie č. 65/1972 Zb. súdnych rozhodnutí a stanovísk, str. 252/508). Podľa judikatúry súdov sa tieto ustanovenia vzťahovali nielen na tzv. socialistické právnické organizácie, ale aj na fyzické osoby (občanov).

1.5. Zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že právni predchodcovia spracovali cudziu vec - pozemok právneho predchodcu žalovaných tým, že na pozemku postavili rodinný dom. Hodnota rodinného domu značne prevyšuje hodnotu pozemku. Pre nadobudnutie vlastníckeho práva titulom spracovania musí pristúpiť ešte podmienka dobromyseľnosti toho, kto cudziu vec spracuje (rozsudok NS SR z 26. februára 2008, sp. zn. 2 Cdo 295/2006; rozhodnutie NS ČR publikované pod č. 26, ročník 2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek; uznesenie ÚS SR zo 16. septembra 2015, sp. zn. I. ÚS 395/2015). Aj v prípade nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti jej spracovaním formou zriadenia stavby bola nevyhnutnou podmienkou dobromyseľnosť vlastníka stavby o vlastníctve pozemku, na ktorom staval. Zákon kladie dôraz na dobrú vieru spracovateľa. Žalovaní namietali dobromyseľnosť právnych predchodcov žalobcov, avšak vo vzťahu k vydržaniu pozemkov. Poukázali na skutkovo podobné konania vedené pod sp. zn. 14C/27/85, 7C/701/68 a 19C/134/92 (kde paradoxne bolo spracovateľom cudzieho pozemku priznané vlastnícke právo k pozemkom) a na to, že S. U. sa domáhal náhrady za svoje pozemky. V roku 1967 splnomocnil J. Q. (starého otca žalovaných 1/ a 2/), aby ho zastupoval vo veci pozemkov, na ktorých sú vystavané obytné domy. Potrebné podmienky dobromyseľnosti pri spracovaní cudzej veci a pri vydržaní vlastníckeho práva k pozemkom treba odlišovať. Je nesporné, že S. U. sa snažil pridelenie pozemkov riešiť, kontaktoval a predvolával občanov, ktorým boli pridelené pozemky. Títo si museli byť vedomí, že domy postavili na cudzom pozemku (čím by nebola naplnená podmienka dobromyseľnosti pri vydržaní vlastníckeho práva k pozemkom a absentoval aspoň domnelý nadobúdaci titul, ako aj súdy konšatovali v obdobných veciach, napr. 19C/134/1992). Avšak vo vzťahu k dobromyseľnosti pri spracovaní cudzej veci (stavbe domu) pozemky boli právnym predchodcom žalobcov pridelené na stavbu domu inštitúciami (roľnícka komisia, JRD, MNV), ktorých postavenie v tom čase a za daných sociálnopolitických podmienok mohlo oprávnené u právnych predchodcov žalobcov vyvolať presvedčenie o oprávnenosti stavby na pridelenom pozemku (aj za stavu, ak by vedeli, že vlastnícke právo pôvodného vlastníka nebolo vysporiadané). Dodatočné uplatňovanie práva vo vzťahu k predmetným pozemkom zo strany p. U. na dobromyseľnosť spracovateľov nemá vplyv (je potrebné posudzovať stav v čase výstavby domu, t. j. do r. 1953). Preto bola splnená podmienka dobromyseľnosti vo vzťahu k spracovaniu pozemkov. Sú splnené všetky podmienky na nadobudnutie vlastníckeho práva spracovaním cudzej veci (per analogiam). V závere rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že na súde prebiehali viaceré konania na tom istom skutkovom základe, v ktorých sa posudzovalo vlastnícke právo k pozemkom v pôvodnom vlastníctve S. U. prideleným občanom, ktorí si na nich vybudovali rodinné domy (takýmto spôsobom bola vybudovaná celá ulica v obci D.). V tejto súvislosti poukázal na princíp právnej istoty, ktorý neodmysliteľne patrí k imanentným znakom právneho štátu (napr. PL. ÚS 36/95), a ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Obsahovým komponentom princípu právnej istoty je veľmi zjednodušene povedané rovnaká odpoveď na právnu otázku za rovnakého alebo analogického skutkového stavu (uznesenie Ústavného súdu SR z 9. februára 2018, sp. zn. IV. ÚS 99/2018). V skutkovo totožných konaniach (týkajúcich sa pozemkov na tej istej ulici, ako sú umiestnené predmetné sporné pozemky) zhodne súdy dospeli k záveru o nadobudnutí vlastníckeho práva k prideleným pozemkom, na ktorých si občania vystavali rodinné domy vo výmere, ktorá sa bežne pridelovala na stavbu domov (800 m<sup>2</sup>) titulom spracovania cudzej veci podľa § 125 a nasl. stredného OZ, t. j. považovali podmienky na nadobudnutie vlastníckeho práva týmto spôsobom za splnené (pričom vyhodnotili, že k vydržaniu zvyšnej časti pridelených pozemkov dôjsť nemohlo pre nesplnenie podmienky dobromyseľnosti). Išlo o konania pod sp. zn. 19C/134/1992, 7C/701/1968 a 14C/27/1985 (na posledné dve poukázali samotní žalovaní). V predmetnom konaní nezistil také odlišné skutkové okolnosti, ktoré by odôvodňovali odklon od predchádzajúcej rozhodovacej činnosti súdu. Na základe uvedených dôvodov dospel súd k záveru, že právni predchodcovia žalobcov nadobudli pozemky

do vlastníctva spracovaním. Preto žalobe vyhovel a určil, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po zosnulej H. H. a zosnulom C. H., a to na každého v podiele 1/2 k celku. K námietkam žalovaných, že v predchádzajúcich konaniach súd pri určení vlastníckeho práva priznal právnym nástupcom pôvodného vlastníka peňažnú náhradu za spracované pozemky uviedol, že o takejto náhrade môže rozhodovať len na návrh strany sporu, ktorý však v konaní podaný zo strany žalovaných nebol (§ 216 CSP). O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP. V konaní boli plne úspešní žalobcovia, svedčí im nárok na náhradu trov konania, avšak túto náhradu trov konania výslovne nežiadali priznať (záverečná reč na pojednávaní 27. mája 2019), preto rozhodol tak, že im náhradu trov konania nepriznal.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej ako „odvolací súd“) rozsudkom zo 6. mája 2020 sp. zn. 25Co/14/2020 potvrdil rozsudok odvolacieho súdu a rozhodol, že žalovaní 1/, 2/, 3/ sú povinní zaplatiť žalobcom 1/, 2/, 3/, 4/ náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav a vec správne právne posúdil podľa zákona č. 141/1950 Zb. o spracovaní vecí a správne ustanovenia aplikoval na daný skutkový stav. Poukázal na rozhodnutie R 155/1953, ktoré doteraz nebolo prekonané, rozhodnutia ÚS SR, NS SR. Odvolací súd len dodal, že k tejto otázke bolo prijaté rozhodnutie NS ČR sp. zn. Cz 236/53, a že citované rozhodnutie je aplikovateľné aj v súčasnej dobe, o čom svedčí rozhodovacia prax NS ČR sp. zn. 22 Cdo 3422/2009, 22 Cdo 3858/2009, 22 Cdo 2832/2014, 22 Cdo 469/2003, 22 Cdo 1910/2003. Uviedol, že tieto novšie rozhodnutia nie sú pre odvolací súd záväzné, ale aplikovateľné, pretože riešili situácie nadobudnutia vlastníckeho práva spracovaním pozemku podľa zákona č. 141/1950 Zb., kedy platila rovnaká právna úprava. Odvolací súd sa s ich obsahom a názorom plne stotožnil. Uviedol, že súd prvej inštancie sa správne vypořiadal s otázkou dobromyseľnosti právnych predchodcov žalobcov, ktorým boli pridelené pozemky. Nepostavili rodinný dom na pozemku, ktorého by sa bez akéhokoľvek dôvodu zmocnili. Pridelenie pozemku roľníckou komisiou, JRD a MNV aj vzhľadom na ostatných prídelcov v nich muselo vzbudiť dobromyseľnosť pri vstupe do držby a stavby rodinného domu. Mal za to, že obrana žalovaných, že ich právny predchodca chodil za prídelcami a následne žiadal finančnú náhradu je irelevantná, pretože k tomu došlo po výstavbe domov a nadobudnutí vlastníckeho práva zo zákona.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalovaný 3/ (ďalej ako „dovolaťel“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnil poukazom na § 420 písm. f/ CSP a na § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Vo vzťahu k § 420 písm. f/ CSP uviedol, že tak odvolací súd ako súd prvej inštancie v zásade odôvodnil svoje rozhodnutie na základe § 125 a nasl. zákona č. 141/1950 Zb. (stredný Občiansky zákonník), podľa ktorého: „Ak cudziu vec dobromyseľne spracuje socialistická právnická osoba, je výrobok v socialistickom vlastníctve, inak sa vec, ak možno tak urobiť, uvedie do predošlého stavu.“ v spojení s rozhodnutím bývalého Najvyššieho súdu č. 155/1953 (rozhodnutie č. 65/1972 Zb. Súdných rozhodnutí a stanovísk, str. 252/508) s tým, že podľa judikatúry súdov sa tieto ustanovenia vzťahovali nielen na tzv. socialistické právnické organizácie, ale aj na fyzické osoby (občanov). Teda namieta, že rozhodnutie bývalého Najvyššieho súdu č. 155/1953 a následná judikatúra je právne nesprávna z dôvodu, že odporuje § 125 stredného Občianskeho zákonníka, nakoľko z tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že iba ak cudziu vec dobromyseľne spracuje socialistická právnická osoba ..., uvedené ustanovenie sa dá chápať v kontexte historickej doby. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. b/ CSP uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od právnej otázky, ktorá nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená a to od otázky „či je možné spracovať cudziu vec, pokiaľ ide o pozemkovú nehnuteľnosť a zákon uvádza, že možno spracovať iba cudziu vec - výrobok?“ Má za to, že nemožno spracovať cudziu vec - pozemkovú nehnuteľnosť, ak to zákon nepripúšťa. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia navrhli, aby dovolací súd dovolanie žalovaného 3/ ako nedôvodné zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP), zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie nie je dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo

veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Vo vzťahu k námietke vyplývajúcej z § 420 písm. f/ CSP dovolací súd uvádza nasledovné :

10. Z obsahu podaného dovolania vyplýva, že dovolateľ vo vzťahu k námietke vyplývajúcej z § 420 písm. f/ CSP namieta nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

11. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi túto procesnú vadu sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na neutrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

12. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

13. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

14. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

15. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

16. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa teda odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

17. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalovaného 3/ na spravodlivý proces. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov odvolací súd vychádzal, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd a ako tieto úvahy posudzoval odvolací súd.

17.1. Súd prvej inštancie uviedol, že ak si právni predchodcovia žalobcov postavili na sporných pozemkoch dom do 31. marca 1964, je potrebné na vznik právnych vzťahov a nároky vzniknuté pred 1. aprílom 1964 posúdiť podľa predchádzajúcich predpisov, Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. (stredný OZ). Pretože na cudzom pozemku bola zriadená trvalá stavba bez zákonom vyžadovaného oprávnenia (t. j. bez práva stavby podľa § 159 a nasledujúcich - uzatvorenie zmluvy s vlastníkom pozemku v písomnej forme a okresného národného výboru), ide o neoprávnenú stavbu. Stredný OZ neobsahoval priamu úpravu vzťahov vyplývajúcich z tzv. neoprávnenej stavby. Preto ak bola za účinnosti tohto zákona na cudzom pozemku postavená trvalá stavba bez toho, aby pre stavebníka bolo zriadené právo stavby, nevzniká rozdielnosť vo vlastníctve stavby a pozemku. Právne pomery stavebníka a vlastníka pozemku je potrebné usporiadať podľa § 125 a nasl. stredného OZ, ktorý rieši nadobudnutie vlastníckeho práva spracovaním cudzej veci.

17.2. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav a vec správne právne posúdil podľa zákona č. 141/1950 Zb. o spracovaní vecí a správne ustanovenia aplikoval na daný skutkový stav. Poukázal na rozhodnutie R 155/1953, ktoré doteraz nebolo prekonané, rozhodnutia ÚS SR, NS SR. Odvolací súd dodal, že k tejto otázke bolo prijaté rozhodnutie NS ČR sp. zn. Cz 236/53 a obe citované rozhodnutia sú aplikovateľné aj v súčasnej dobe, o čom svedčí rozhodovacia prax NS ČR sp. zn. 22 Cdo 3422/2009, 22 Cdo 3858/2009, 22 Cdo 2832/2014, 22 Cdo 469/2003, 22 Cdo 1910/2003. Tieto novšie rozhodnutia neboli pre odvolací súd záväzné, ale aplikovateľné, pretože riešili situácie nadobudnutia vlastníckeho práva spracovaním pozemku podľa zákona č. 141/1950 Zb., kedy platila rovnaká právna úprava. Odvolací súd sa s ich obsahom a názorom plne stotožnil. Súd prvej inštancie sa správne vypořiadal s otázkou dobromyseľnosti právnych predchodcov žalobcov, ktorým boli pridelené pozemky. Nepostavili rodinný dom na pozemku, ktorého by sa bez akéhokoľvek dôvodu zmocnili. Pridelenie pozemku roľníckou komisiou, JRD a MNV aj vzhľadom na ostatných prídelcov v nich muselo vzbudiť dobromyseľnosť pri vstupe do držby a stavby rodinného domu. Obrana

žalovaných, že ich právny predchodca chodil za prídelcami a následne žiadal finančnú náhradu je irelevantná, pretože k tomu došlo po výstavbe domov a nadobudnutí vlastníckeho práva zo zákona.

17.3. Dovolací súd vzhľadom na uvedené má za to, že obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

18. Vo vzťahu k námietke vyplývajúcej z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolací súd uvádza nasledovné :

19. Otázkou relevantnou z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie alebo aplikácie Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine) alebo otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii, alebo interpretácii procesných ustanovení. Dovolací súd zároveň zdôrazňuje, že dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu.

20. Dovolací súd zdôrazňuje, že nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 421 písm. b/ CSP je, že ide o otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, vyriešenie ktorej nemalo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

21. Dovolací súd v súvislosti s nastolenou otázkou dovolateľa „či je možné spracovať cudziu vec, pokiaľ ide o pozemkovú nehnuteľnosť a zákon uvádza, že možno spracovať iba cudziu vec - výrobok“ v prvom rade poznamenáva, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu neriešilo dovolateľom nastolenú otázku. Odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí, ktorým potvrdil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie zaoberal predovšetkým otázkou dobromyseľnosti právnych predchodcov žalobcov, ktorým boli pridelené pozemky. Uvedol, že nepostavili rodinný dom na pozemku, ktorého by sa bez akéhokoľvek dôvodu zmocnili. Pridelenie pozemku roľníckou komisiou, JRD a MNV aj vzhľadom na ostatných prídelcov v nich muselo vzbudiť dobromyseľnosť pri vstupe do držby a stavby rodinného domu. Vzhľadom na uvedené má dovolací súd za to, že odvolací súd sa tak riešením právnej otázky „či je možné spracovať cudziu vec, pokiaľ ide o pozemkovú nehnuteľnosť a zákon uvádza, že možno spracovať iba cudziu vec - výrobok“ majúcej podľa názoru dovolateľa kľúčový význam pre jeho rozhodnutie vôbec nezaoberal. So zreteľom na to dovolací súd uzatvára, že dovolanie dovolateľa je aj v tomto bode procesne neprípustné.

22. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie dovolateľa vyplývajúce z § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP podľa § 448 CSP ako nedôvodné zamietol.

23. Dovolací súd rozhodol o trovách dovolacieho konania podľa ustanovenia § 255 ods. 1 CSP. Súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Dovolací súd priznal žalobcom náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanému 3/ v plnom rozsahu.

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

## **Poučenie:**

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.